

Brugge in de middeleeuwen

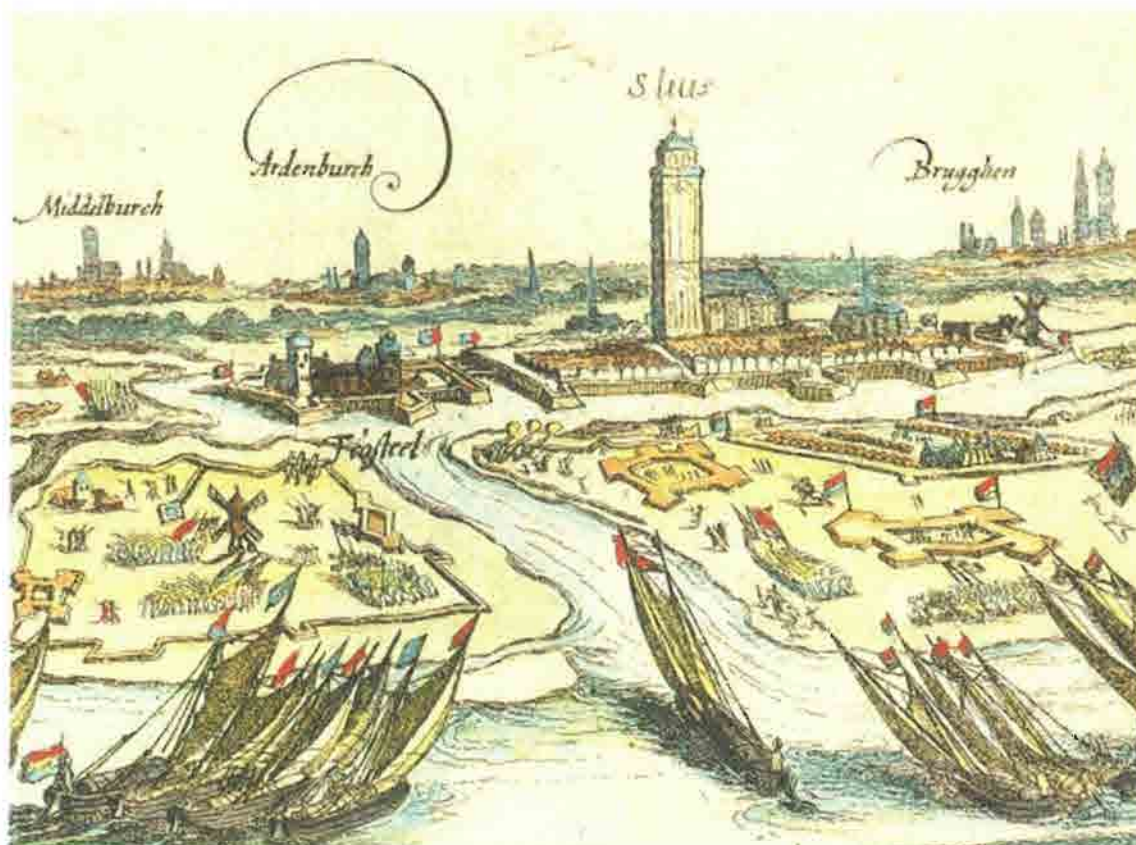
EEN MULTIMEDIALE LESSENSERIE

▷ <http://brugge.slo.nl>

▷ <http://www.adornes-achterna.be>

Burgemeester Anselmus Adornes en wolhandelaar John Smith spelen een belangrijke rol in het online lespakket 'Brugge in de middeleeuwen'¹ dat door SLO is ontwikkeld om de mogelijkheden van multimediaal lesmateriaal voor de tien tijdvakken te verkennen. De lessen zijn bestemd voor de eerste of tweede klas van het voortgezet onderwijs.

▽
De Spiegelrei vanaf de Koningsbrug. Op de achtergrond de Poortersloge, met daarvoor de Sint-Jansbrug. Rechts, tegenover de brug, het Tolhuis.

Albert van der Kaap is medewerker geschiedenis bij het SLO. Gerard Rozing is docent geschiedenis.

Stadsprofiel van Brugge, ca 1775 . Gezicht op de stad vanuit het noordwesten. Op deze plaat zien de gebastioneerde vestingen er wellicht iets indrukwekkender uit dan ze in werkelijkheid waren.

De keuze voor Brugge is niet toevallig. Brugge was in de middeleeuwen niet alleen een van de belangrijkste handelssteden in Noordwest-Europa, maar over Brugge is ook een prachtige website gemaakt. Op de website 'Adornes Achterna'² maakt de bezoeker op interactieve wijze kennis met diverse aspecten van het leven en werken in het middeleeuwse Brugge. In de lessenserie 'Brugge in de middeleeuwen' wordt dankbaar gebruikt gemaakt van deze website.

Handel

In het eerste onderdeel maken de leerlingen opdrachten over de handel in Brugge en over de handel met andere

steden en gebieden in Europa. De antwoorden op de opdrachten halen leerlingen onder andere uit verhalende teksten over John Smith. Leerlingen die meer auditief zijn ingesteld, kunnen ervoor kiezen deze teksten te beluisteren. Een andere bron die de leerlingen gebruiken, is de genoemde website over Anselmus Adornus. Samen met hem maken zij een wandeling door Brugge en verzamelen ondertussen allerlei informatie die zij nodig hebben voor het maken van de opdrachten. Ook een filmpje van Teleblik (zie kader) over Brugge is een belangrijke bron. In een extra (keuze)opdracht maken de leerlingen met behulp van Google Earth een virtuele reis langs Nederlandse Hanzesteden.

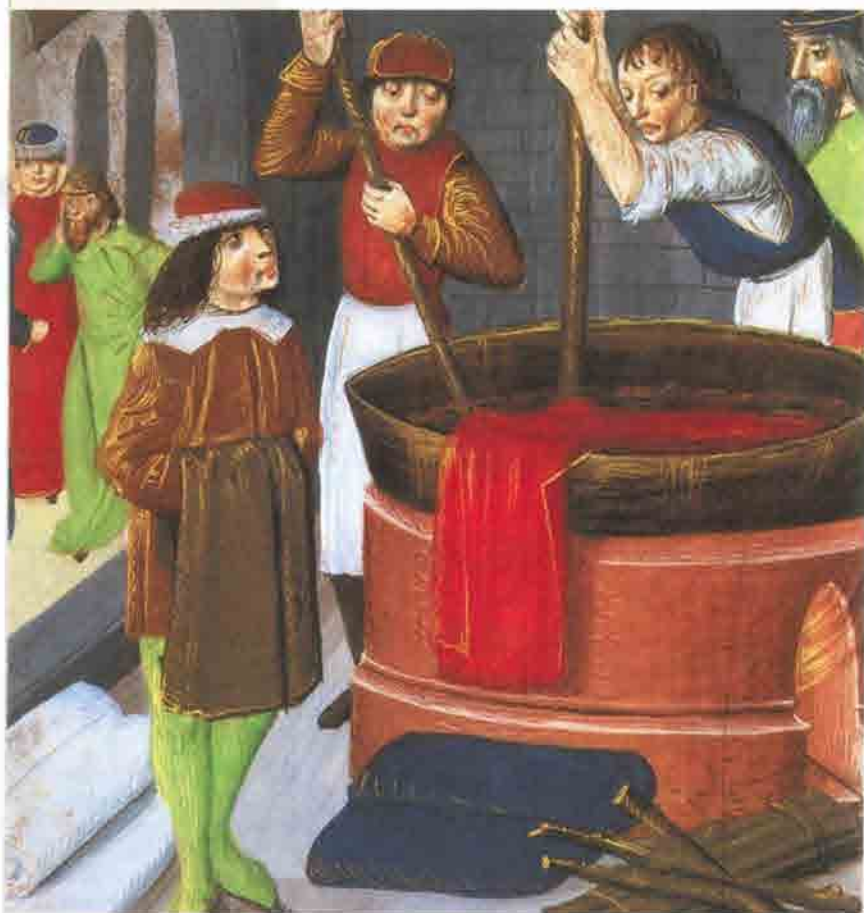
De monding van het Zwin tijdens de tachtigjarige oorlog. Gegraveerde prent van Frans Hogenberg. Hoewel het Zwin in de late zestiende eeuw al ernstig verzandde, wordt de zeearm hier in volle glorie afgebeeld.

DE ROLLEN

Zijn naam klinkt niet erg Vlaams: **Anselmus Adornes** (1424-1483). Hij stamt dan ook af van Italiaanse immigranten. Zijn grootvader Pieter Adornes - voorheen Pietro Adorno, een doge van Genua - had zich in Brugge gevestigd en de familie had in de loop van de tijd een vermogen verdiend in de handel. Anselmus, zijn kleinzoon, is daarnaast actief in het stadsbestuur. Hij was raadslid, later schatbewaarder en ten slotte burgemeester.

John Smith is de fictieve vertegenwoordiger van een Engelse wolhandelaar in Brugge. Geregeld vervoert hij met zijn schip, de *William Stonor*, wol van Engeland naar Brugge. John Smith is de hoofdpersoon in een verhaal over de handel, nijverheid, het dagelijks leven en het geloof in het middeleeuwse Brugge.

Het verven van laken, miniatuur uit Bartholomaeus Anglicus, 'des propriétés des choses', Brugge 1482.

Ook in de onderdelen over de nijverheid, het dagelijks leven, het geloof en de pest, maken leerlingen gebruik van verschillende bronnen, bijvoorbeeld van historische kaarten, websites en filmpjes van Teleblik en Beeldbank. Deze bronnen kunnen allemaal online geraadpleegd worden. Het onderdeel over de pest sluit prima

TERRY JONES

Terry Jones is niet alleen een van de oprichters van Monty Python, hij heeft ook middeleeuwse geschiedenis gestudeerd aan de universiteit van Oxford. In zijn serie 'De middeleeuwen' kijkt hij op komische en relativerende wijze naar een aantal aspecten van de middeleeuwse samenleving. Hij rekent af met verschillende clichés en vooroordelen over de middeleeuwen. Op Historforum⁴ vindt u opdrachten bij de afleveringen over de boeren, de monniken en drie Engelse koningen. Deze opdrachten zijn mogelijk wat moeilijker voor de onderbouw. De serie is verschenen op dvd.

Boeren: <http://historforum.digischool.nl/lesmateriaal/boeren.htm>
 Monniken: <http://historforum.digischool.nl/lesmateriaal/monniken.htm>
 Koningen: <http://historforum.digischool.nl/lesmateriaal/koningen.htm>

TELEBLIK

Op de website van Teleblik vindt u duizenden uren televisiemateriaal, voornamelijk uit de archieven van de publieke omroepen. Het gaat om historische en recente bronnen, zoals Het Klokhuys, Willem Wever, Jeugdjournaal, Schooltv, 8 uur Journaal, Tegenlicht en Andere Tijden, maar ook oude Polygoon Journaals. Soms gaat het om uitzendingen van een kwartier tot een half uur, maar heel vaak gaat het om korte, op maat gesneden fragmenten die tussen de twee en vijf minuten duren. Een aardige functie op de website is dat leerlingen zelf fragmenten kunnen 'snijden' en die via een eigen url (link) op bijvoorbeeld een website of in een powerpoint kunnen plaatsen. Ook heeft Teleblik een eigen dossier met filmpjes bij de canon. Voor het bekijken van de filmpjes heeft de school een (gratis) inlogcode nodig, die kan worden aangevraagd op de website van Teleblik. Canon op Teleblik: <http://vo.teleblik.nl/dossiers/geschiedeniscanon>
 Aanmelden: <http://www.teleblik.nl/aanmelden>

aan op de aflevering over de pest uit de Teleac serie 'Aspecten van de middeleeuwen', die u als introductie op de opdrachten aan de leerlingen kunt laten zien. De serie is verkrijgbaar op video en is bijzonder instructief. Nostalgie is een kort fragment uit de legendarische serie Floris waarin een afbeelding van de zogenaamde pestdokters wordt verbeeld.

Brugse metten

Het laatste onderdeel is een extra opdracht over de Brugse metten voor havo/vwo-leerlingen. Dit is een pittige opdracht over de relatie tussen stad en graaf,

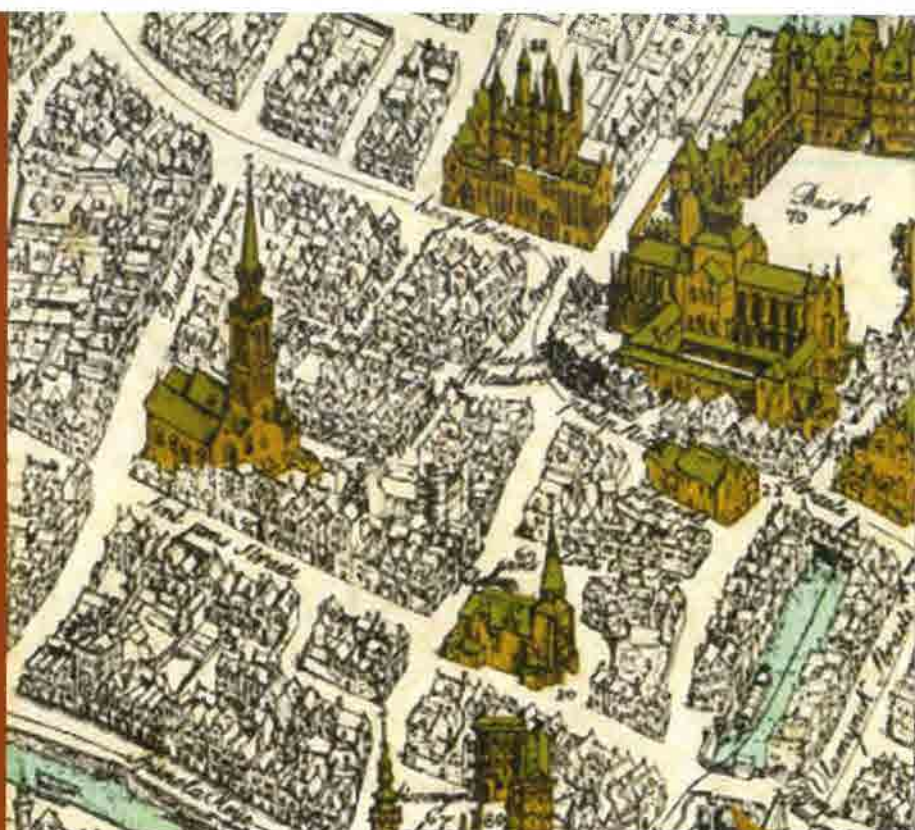

Gezicht op Brugge.

De Spaanse handelaar Pedro Tafur uit Córdoba maakte rond 1440 verschillende handelsreizen door Europa. Over de stad Brugge schreef hij het volgende:

'Brugge is het enige handelscentrum in het hele Westen. Alle landen ontmoeten elkaar in deze stad en men zegt dat op sommige dagen meer dan 700 schepen de haven van Brugge verlaten. De stad is zeer dicht bevolkt, bezit fraaie huizen en straten, een actieve bevolking, mooie kerken en kloosters en goede hotels en herbergen. Op de markten en in de pakhuizen vindt men producten uit Engeland, Brabant, Holland, Zeeland, Duitsland, Bourgondië en de landen rond de Oostzee. Al die landen beschouwen Brugge als hun haven en als de markt waar ze hun rijkdom aan producten kunnen verkopen. Ik zag er sinaasappelen en citroenen uit Castilië, zo vers, alsof ze pas geplukt waren. Maar ook fruit en wijn uit Griekenland. Ik zag er stoffen en specerijen uit Alexandrië en uit alle hoeken van de Levant, pelzen uit de streken rond de Zwarte Zee. Men vindt er alles uit Italië: brokaats, zijde, wapens, enzovoort. In één woord: men vindt er in onbeperkte hoeveelheid alle goederen die in de wereld geproduceerd worden.' **E. Aerts, De economische ontwikkeling van Europa (1985).**

tussen graaf en koning. Deze opdracht kan ook worden gebruikt als inleiding op lessen over het ontstaan van Nederland en de opstand tegen Spanje. Waar de overige opdrachten goed zonder (lange) introductie van de docent gemaakt kunnen worden, is het waarschijnlijk wel nodig de opdracht over de Brugse metten goed in te leiden.

Alle onderdelen hebben betrekking op de late middeleeuwen, behalve de opdrachten over het geloof. Om dit onderwerp goed tot zijn recht te laten komen, wordt ook aandacht besteed aan de overgang van het heidendom naar het christendom en de betekenis van kloosters. Drie teksten die de leerlingen voor het maken van deze opdrachten moeten gebruiken (boeren in La Villette, zondag in La Villette en kloosters) hebben dan ook betrekking op de vroege middeleeuwen.

Ook voor leergebied M&M

De lessenserie Brugge in de middeleeuwen is er ook in een versie voor het leergebied Mens en Maatschappij. Deze versie bestaat uit drie onderdelen. In het eerste deel ontwerpen en maken de leerlingen bij de vakken geschiedenis, Nederlands, techniek, handvaardigheid en tekenen een bordspel. Onderwerp van dit Hanzespel is de handel in de late middeleeuwen. Dit spel is een bewerking van een succesvol project dat vorig jaar door

leerlingen van klas twee van het vmbo (t-stroom) is uitgevoerd op het Bonhoeffer College in Enschede in het kader van het Michiel de Ruyter jaar.³

In het tweede onderdeel starten de leerlingen, op papier, een bedrijf dat het spel zal gaan verkopen. In het laatste onderdeel werken de leerlingen aan geografische opdrachten met behulp van Google Earth. Dit zijn opdrachten waarin heden en verleden elkaar ontmoeten. Voor het maken van deze opdrachten moet het gratis programma Google Earth op de computer zijn geïnstalleerd.

Screenshot van de website 'Adornes achterna', een koopman in het middeleeuwse Brugge.

► Het spel van Bestevaer op <http://www.bc-enschede.nl/webquest/webquests/Bestevaer/home.htm>

VOORBEELDEN VAN OPDRACHTEN

- Er waren verschillende mensen in Brugge die geld verdienden aan de handel. Maak met behulp van het verhaal en de website een lijstje van mensen met beroepen in Brugge die hun geld met de handel verdienden. Kijk voor het antwoord ook op de website Anselmus Adornes bij de kraan op het kraanplein (klik op 'zijn leven' en op 'start: zijn leven' en loop door de stad).
- William Stonor uit Leeds is een bekende wolhandelaar. In het voorjaar van 1350 ligt zijn pakhuys vol met ruwe wol. In Engeland raakt hij zijn wol niet kwijt, dus gaat hij op zoek naar een stad of gebied in West Europa waar hij zijn wol kan verkopen. Na lang aarzelen besluit William om in Brugge (Vlaanderen) een nieuw kantoor te openen. Brugge is volgens hem de stad om veel geld te verdienen aan de wolhandel. Heeft William een goede keuze gemaakt of had hij een andere stad of ander gebied moeten kiezen? Geef minstens vier argumenten voor jouw antwoord. (Gebruik voor het antwoord de tekst over nijverheid in Brugge en dit filmpje).